

Юлія Михайліченко
(Київ)

УДК 378.147.1:81`243

МІСЦЕ І РОЛЬ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

У статті розглядаються особливості підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності у сфері міжнародного туризму. Особливо підкреслюється необхідність формування у них комплексу компетенцій, що забезпечують найбільш результативну вербальну і невербальну комунікацію в широкому і професійному дискурсах. В умовах глобалізації істотно зросли роль і вимоги до якості міжкультурної комунікації, тому підготовка майбутніх фахівців до роботи в міжнародному середовищі є актуальною освітньою проблемою. Один з ключових напрямків підготовки дипломованих фахівців в галузі туризму - формування компетенцій, необхідних для успішної роботи в міжнародному середовищі. До професійних компетенцій фахівця в галузі міжнародного туризму, безумовно, відносяться активне володіння іноземною мовою для вирішення професійних питань, навички успішного ведення ефективного діалогу, знання соціокультурних норм і традицій інших країн. Розглядаються найбільш ефективні підходи до підготовки фахівців, здатних плідно діяти в полікультурному середовищі.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, туристична освіта, міжкультурна професійна діяльність, іншомовне спілкування.

Постановка проблеми. На сучасному етапі в Україні продовжується здійснення реформування системи вищої освіти згідно з вимогами Національної доктрини розвитку освіти у XXI столітті та реальних запитів ринку праці ринкової економіки, які вимагають постійного оновлення змісту освіти новітніми матеріалами, втілення сучасних інноваційних технологій навчання. Кінцевою метою Національної доктрини є побудова сучасної та цілком конкурентоспроможної системи вищої освіти, інтегрованої до сучасних європейських вимог у світлі ключових ідей Болонського процесу.

Україна, як повноправний член Організації Об'єднаних Націй і Ради Європи, бере активну участь у роботі багатьох впливових міжнародних організацій. З інтенсивним розвитком і поглибленням рівня міжнародних зв'язків України, останнім часом все більш динамічного розвитку набуває вітчизняний міжнародний туризм, що відповідно підвищує вимоги до професійної підготовки у вищих навчальних закладах майбутніх фахівців у галузі міжнародного туризму [4, с.7]. Які крім широкого кола специфічних професійних знань повинні мати стійкі навички ефективної міжкультурної комунікації з представниками інших культур, здійснення передбачених для спеціаліста з туризму широких функцій соціально-культурного спілкування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз джерел та останніх наукових публікацій за даною темою показує, що теоретичні питання щодо вдосконалення якості підготовки у вищих навчальних закладах майбутніх фахівців у галузі міжнародного туризму привертають до себе увагу дослідників багатогранністю і багатоаспектністю підходів до їх вирішення. Важливість належного знання іноземних мов для успішної професійної діяльності фахівців сфери міжнародного туризму підкресливали у своїх дослідженнях М. Віленський, М. Галицька, В. Горський, В. Жолдак, І. Зоріна, В. Квартальний, О. Козирева, А. Конох, Л. Кнодель, О. Любіцева, О. Мошняга, Л. Сакун, І. Скріль, Т. Сокол, М. Соколова, С. Гринько, Н. Кобзар, В. Квартальнов, В. Лозовецька, М. Соколова,

О. Фастовець та інші дослідники, які поглиблено розглядали проблемні аспекти питання міжкультурної комунікації та іншомовного спілкування в сучасній туристичній освіті. Але деякі теоретичні питання професійної підготовки майбутніх фахівців у цієї галузі ще залишаються досить проблемними, потребують подальшої розробки.

Мета статті полягає у розгляді особливостей філологічного аспекту підготовки в вищих навчальних закладах майбутніх фахівців у галузі туризму з акцентом на формування стійких навичок компетентності міжкультурної комунікації, у з'ясуванні та обґрунтуванні значення, місця і ролі знання іноземних мов у професійній діяльності менеджерів туризму.

Виклад основного матеріалу дослідження. За умов подальшої еволюційної інтеграції України у європейське та світове співтовариство, зумовлене розвитком інформаційної, науково-технічної, культурної та освітньої взаємодії, ареал перетину культур різних народів збільшується з кожним роком. Тому міжкультурна комунікація стає визначною рисою сучасного українського суспільства, а її всебічний розвиток – одним із пріоритетних напрямків системи освіти [6, с.42].

В умовах глобалізації економічні, політичні, соціальні та культурні зміни в міжнародному співтоваристві проходять під знаком подальшого поглиблення загальної інтеграції та уніфікації, сприяють зростанню міжкультурної комунікації, розширенню співробітництва в міжнародних наукових проєктах, вузькопрофесійних контактів між носіями різних культур [1, с.11]. Такі реалії висувають підвищені вимоги до фахівців, задіяним під час виконання своїх посадових обов'язків у спілкуванні з представниками інших країн [12, с. 21]. Запити часу і жорстка конкуренція на сучасному ринку праці вимагають від таких фахівців високої комплексної професійної компетентності, невід'ємною складовою якої є належне знання іноземної мови, норм і верифікованих навичок міжкультурного ділового спілкування [2, с.18].

Ця аксіома грає особливо значиму роль при навчанні іноземній мові студентів неязыкових вузів, особливо тоді, коли мова йде про навчання майбутніх працівників туристської сфери, чия діяльність значною мірою буде пов'язана зі спілкуванням з представниками інших культур, які будуть спеціалізуватися в сфері міжнародного туризму [3, с. 32].

Істотні, а часом і радикальні відмінності у мовах, історичних традиціях, національних нормах поведінки та стилю спілкування є одночасно величезною цінністю тієї чи іншої культури і, одночасно, істотною перепорою для ефективної взаємодії з представниками інших етносів [5, с. 11]. Навички ефективної міжкультурної комунікації, природно, не можуть виникати самі по собі, їм необхідно цілеспрямовано і послідовно навчати студентів.

Вища школа покликана не тільки формувати соціально значущі характеристики індивіда, але і відповідати актуальним соціокультурним запитам суспільства. Для системи мовної освіти принципове значення має підготовка майбутніх фахівців до міжкультурної комунікації як гарантія успішного професійного взаємодії з іншомовним партнером.

Працівникам у сфері туризму при виконанні службових обов'язків постійно доводиться зштовхуватися з практичним вирішенням завдань комунікативного плану не тільки рідною, але й іноземною мовою. Переговори із зарубіжними партнерами, контакти з іноземними туристами вимагають від працівника не тільки досить гарного знання іноземної мови, а і базисних знань про культуру, традиції, історію і особливості релігії даної країни [8, с. 58]. Демонстрація розуміння звичаїв, традицій, мовного етикету, прийнятого на батьківщині туриста, створює комфортну психоемоційну атмосферу при спілкуванні, сприяє більш повному взаєморозумінню, зрештою позитивно позначається на підсумках діяльності менеджера туризму, авторитеті представленого ним туроператора [9].

Ефективна підготовка студентів до міжкультурної комунікації забезпечується реалізацією методу, розробленого на основі системного, діяльнісного та культурологічного підходів, що включають в себе, відповідно, такі компоненти: мотиваційно-цільовий, змістовний, організаційно-процесуальний, оціночно-результативний.

Успішна реалізація моделі підготовки студентів до міжкультурної комунікації можлива з урахуванням комплексу педагогічних умов, які включають в себе побудову освітнього процесу на основі положень концепції «діалогу культур», яка забезпечує саморозвиток особистості студента, пізнання власної ідентичності, розуміння людини іншої культури [7, с.12].

Вивчення мови не чисто технічний, а широкий творчий процес, якій включає оволодіння культурою інших країн, це наведення справжніх рукотворних мостів між народами, формування нової особистості, здатної до адекватного сприйняття багатоваріантної картини світу [11, с.14]. Поза мови не може зберігатися і розвиватися культура, спілкування в світі, тому пізнати світ у всьому його різноманітті можна тільки через освоєння мов і культур на основі методологічних принципів міжкультурної комунікації.

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок у визначеному напрямі. Важливість володіння іноземними мовами на належному професійному рівні фахівцями у галузі туризму значно посилюється реальними кроками України на всебічну інтеграцію до

європейського і світового соціокультурного простору. З урахуванням цього фахівцем можна вважати спеціаліста, який вільно володіє принаймні однією іноземною мовою, має сформовані навички міжкультурного спілкування та володіє навичками іншомовної компетентності, та зможе адаптуватися до полікультурного середовища й реалізувати в ньому свій професійний та особистісний потенціал. Нині завданням фахівців є не лише забезпечувати комфортний відпочинок своїх клієнтів, а й, володіючи належними особистісними і професійними якостями, успішно вирішувати різноманітні професійні завдання і потреби користувачів туристичних послуг. Тому фактор володіння іноземними мовами спеціалістами у галузі туризму є одним із головних після спеціальних знань. Перспективу подальших досліджень бачимо у розробці більш ефективних шляхів підвищення рівня володіння іноземними мовами та підготовки майбутніх фахівців туристичної галузі до плідної міжкультурної комунікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горіна Ж.Д. Аксиологічні аспекти міжкультурно-комунікативної компетентності // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. Журнал. – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, – 2009. – № 1 – 340 с.
2. Гринько С. А. Ринок підготовки туристичних кадрів: реалії та перспективи розвитку / С.А. Гринько. – Слобожанський науковий вісник: збірка наукових праць. – 2006. - №10ю – С. 243.
3. Гурмаза В.В. Роль міжкультурного аспекту у викладанні іноземної мови // Підвищення рівня науково-дослідної діяльності обдарованої молоді: наук.-практ. семінар: квіт. 2007р.: тези доп. – Миколаїв : МДАУ, 2007. – С. 32-33.
4. Кобзар Н. В. Роль міжкультурної комунікації в діяльності менеджерів туризму / Н.В. Кобзар // Вісник ЛНУ ім. Т. Шевченка. – 2011. - №14(225). – С. 48.
5. Коваленко О.О. Політика та практика викладання в умовах соціокультурного розмаїття // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2006. – № 5. – С. 10-12.
6. Кнодель Л. В. Становлення і розвиток професійної компетенції спеціалістів сфери туризму / Л.В. Кнодель // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. – 2005. - №2. – С. 42.
7. Ніколаєва С.Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу // Іноземні мови. – 2010. – № 2. – С. 11-17.
8. Лозовецька В.Т. Формування професійної компетентності фахівця сфери послуг і туризму: навч. – метод. посібник / В. Т. Лозовецька. – К., 2010. – 382 с.
9. Мошняга Е.В. Международный культурный туризм как фактор межкультурной коммуникации [Электронный ресурс] / Е.В. Мошняга. - Режим доступа : http://tourlib.net/statti_tourism/moshnyaga.htm
10. Тарасенко Т.В. Інтеркультурне спілкування в процесі професійної підготовки вчителів англійської мови. Нові виміри сучасного світу: Збірник матеріалів V Міжнародної наукової інтернет-конференції 23 листопада – 15 грудня 2009 р. – Мелітополь: МДПУ, 2010. – 132 с.
11. Федорченко В. К. Підготовка фахівців для сфери туризму. Теоретичний і методологічний аспекти: Монографія / Володимир Кирилович Федорченко. – К.: Вища школа, 2002. - 350 с.
12. Шавкун І.Г. Міжкультурна комунікація як складова сучасної менеджмент-освіти // Культурологічний вісник нижньої Наддніпрянщини. – 2009. – С. 115-117.

Михайличенко Ю. Место и роль межкультурной коммуникации в подготовке будущих специалистов сферы туризма.

В статье рассматриваются особенности подготовки студентов к будущей профессиональной деятельности в сфере международного туризма. Особо подчеркивается необходимость формирования у них комплекса компетенций, обеспечивающих наиболее результативную вербальную и невербальную коммуникацию в широком и профессиональном дискурсах. В условиях глобализации существенно возросли роль и требования к качеству межкультурной коммуникации, поэтому подготовка будущих специалистов к работе в международной среде является актуальной образовательной проблемой. Одно из ключевых направлений подготовки дипломированных специалистов в области туризма – формирование компетенций, необходимых для успешной работы в международной среде. К профессиональным компетенциям специалиста в области международного туризма, безусловно, относятся активное владение иностранным языком для решения профессиональных вопросов, навыки успешного ведения эффективного диалога, знание социокультурных норм и традиций других стран. Рассматриваются наиболее эффективные подходы к подготовке специалистов, способных успешно действовать в поликультурной среде.

Ключевые слова: межкультурная коммуникация, туристическое образование, межкультурная профессиональная деятельность, иноязычное общение.

Mykhailichenko J. The Place and the Role of Intercultural Communication in the Training of Future Specialists in the Sphere of Tourism.

The article features preparing students for future careers in the field of international tourism. It emphasizes the need to build their complex competencies that provide the most effective verbal and nonverbal communication in the broad and professional discourse. In the context of globalization has increased significantly the role and requirements for quality of intercultural communication, so the training of the future professionals to work in an international environment is an urgent educational problem. One of the key areas of training graduates in the field of tourism – the formation of competencies needed for successful work in the international environment. By the professional competence of experts in the field of international tourism, of course, are an active foreign language for professional matters, the successful conduct of the skills of effective dialogue, knowledge of the socio-cultural norms and traditions of other countries. We consider the most effective approaches to training that can operate successfully in a multicultural environment.

Key words: *intercultural communication, tourism education, intercultural professional activity, foreign language communication.*

Костянтин Мізін, Ірина Кучеренко
(Кременчук)

УДК 81'25:811.111

**ТВОРЧИЙ АСПЕКТ ВІДТВОРЕННЯ МОВИ ПЕРСОНАЖІВ
У АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ КІНОПЕРЕКЛАДІ**

Пропонована стаття присвячена встановленню ролі творчого аспекту відтворення мови персонажів у англо-українському кіноперекладі (фільми «Гаррі Поттер і філософський камінь», «Ще одна із роду Болейн» та анімаційних фільмів «Тачки» і «Кунг-фу Панда»). Аналіз фактичного матеріалу виявив, що мовлення персонажів має свої певні особливості, тому успішний переклад будь-якого художнього фільму залежить також і від уміння перекладача грамотно передати мову персонажа. Установлено, що важливим засобом творення образу персонажа у фільмі є надання його мовленню індивідуальних рис. Досить часто це досягається за допомогою використання жаргону, сленгу, діалектизмів, просторічних слів та інших стилістично маркованих мовних одиниць. Тут слід виокремити сленг, який традиційно використовується для максимально повного відображення мови персонажа: особливостей його індивідуального мовного стилю, мовної етики тощо. При перекладі мовлення персонажа перекладачеві необхідно звертати особливу увагу на вікові особливості учасників процесу комунікації та на саму ситуацію. Також важкими для перекладу є вигукки, розмовні слова та вульгаризми. Найголовнішим завданням при цьому залишається відтворення комунікативного повідомлення.

Ключові слова: *мова персонажів, кінопереклад, діалект, сленг, адаптація.*

Постановка проблеми. Підґрунтям для аналізу задекларованої у пропонованій розвідці проблеми є той факт, що на сьогодні в Україні дещо знизилася якість кіноперекладів. Причини цього явища видаються очевидними: це і лавиноподібне надходження зарубіжної кіно- і телепродукції, що значно скорочує обсяг часу на її адаптацію, і недостатній практичний досвід кіноперекладачів, слабка теоретична база, і низька платоспроможність, що змушує керівництва агенцій наймати некваліфікованих перекладачів, а іноді навіть людей, які просто розуміють іноземну мову. Не менш важливим чинником, що призводить до низької якості перекладів, є відсутність у лінгвістичних вишах курсу кіноперекладу, заснованого на єдиних стандартах, вироблених шляхом методичного наукового пошуку [див. про це: 2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному вітчизняному перекладознавстві перекладу кінофільмів присвячені лише поодинокі дослідження [див., напр.: 3; 4; 5]. Хоча роль кінематографа у житті як окремого індивіда, так і суспільства в цілому важко перебільшити. Кіно міцно вкоренилося і в житті людей, далеких від мистецтва, і в житті людей, які вважають себе мистецькою елітою [див. про це: 6]. При цьому твори художнього кіномистецтва наштовхуються часто на значні перешкоди на шляху до свого глядача, якщо цей глядач є представником чужої